

KUNSTHAL

SINT-PIETERSABDIJ

Handleiding “Gezocht! Historisch Medewerker”

“Gekleurd Verleden. Familie in Oorlog.” Kunsthal Sint-Pietersabdij Gent.

Doelgroep : 10 tot 14-jarigen

Didactiek : actief, coöperatief onderwijs voor klasgroepen in de vorm van verhalend ontwerpen. De opdrachtkaarten werden opgebouwd volgens Meervoudige Intelligentietheorie.

Kunsthal Sint-Pietersabdij is op zoek naar **Freelance Historisch Medewerkers** voor de tentoonstelling “Gekleurd Verleden. Familie in Oorlog”. Rekrutering zal gebeuren via de leerlingen in verschillende scholen. **Klassen** kunnen meewerken door het interactieve lesdossier uit te werken.

Klassen krijgen zo de kans mee te helpen aan historisch onderzoek over de Tweede Wereldoorlog en mogen hun bevinden tentoonstellen in de Kunsthal Sint-Pietersabdij. Het **interactieve lesdossier** “GEZOCHT! Historische Medewerkers” is gebaseerd op twee verschillende methodieken, nl. **verhalend ontwerp** en **meervoudige intelligentie**. Deze handleiding helpt je op weg, voor tijdens en na het bezoek aan de tentoonstelling “Gekleurd Verleden. Familie in Oorlog” in de Kunsthal Sint-Pietersabdij. De tentoonstelling loopt van 26 november 2010 t.e.m. 25 april 2011.

Inhoudstafel

Handleiding “Gezocht! Historisch Medewerker”

1. Verhalend ontwerp

- 1.1. Wat is een verhalend ontwerp?
- 1.2. Het verhalend ontwerp en Gekleurd Verleden
- 1.3. De verhaallijn van Gekleurd Verleden
- 1.4. Opbouw verhalend ontwerp
- 1.5. Goede sleutelvragen

2. Meervoudige Intelligentie

- 2.1. Wat is Meervoudige Intelligentie of MI?
- 2.2. Acht intelligenties en drie fasen
- 2.3. Episode 3: 16 opdrachtkaarten

3. Bijlagen

- Bijlage 1: Vacature
- Bijlage 2: Aanwervingbrief

4. De tentoonstelling

5. Nog meer weten?

1. Verhalend ontwerp?

1.1. Wat is een verhalend ontwerp?

Het lespakket is opgebouwd aan de hand van de techniek ‘verhalend ontwerpen’. Het onderwijs verloopt hierbij als een verhaal: alle leeractiviteiten worden in een verhaallijn gepland. Deze verhaallijn biedt de leerlingen een kader waarbinnen activiteiten als zinvol worden ervaren.

Het interessante aan verhalend ontwerp is dat leerlingen onderdeel uitmaken van een organisatie: ze krijgen een uitdaging aangeboden in de vorm van een job als Historisch Medewerker in de Kunsthal Sint-Pietersabdij. De opdrachten na het bezoek aan de tentoonstelling geven niet alleen meer informatie maar zijn een actieve verwerking en leggen het verband met de wereld van nu. Het eindproduct dient om de essentie van het verhalend ontwerp op een aantrekkelijke manier naar voor te brengen: wat hebben wij geleerd uit deze ervaring? Wat willen we aan onze omgeving meegeven?

Verhalend ontwerpen is eigenlijk oefenen voor de echte wereld in een fictieve omgeving, een soort doorleefd “doen alsof”. Bijgevolg levert het een soort onderwijs op dat voor leerlingen spannend en aantrekkelijk is en leidt tot een grote betrokkenheid. Alles wat ze kunnen, doen de leerlingen zelf. Het is de rol van de leerkracht om de leerlingen met behulp van de opdrachtkaarten en de verschillende episodes actief aan het werk te zetten en hulp en structuur te bieden waar nodig. De verhaallijn is hierbij als een soepel touw, dat de leerkracht in handen houdt. Dit touw kan gevierd worden als leerlingen helemaal opgaan in het verhaal en voorstellen doen die misschien verder gaan dan de activiteiten die de leerkracht in gedachten had. Het touw kan ook strakker aangehaald worden als de leerlingen op een zijspoor dreigen te belanden.

1.2. Het verhalend ontwerp en Gekleurd Verleden

Plot: De tweede wereldoorlog, gezien doorheen de ogen van mensen die deze oorlog meemaakten. Een aantal getuigen uit de tentoonstelling “Gekleurd Verleden” waren jongeren van dezelfde leeftijd als de leerlingen die vandaag de tentoonstelling bezoeken. Deze jongeren maakten niet alleen de historische feiten mee. Ze maakten ook morele keuzes en zagen vrij snel de concrete gevolgen van de keuzes die zijzelf en anderen maakten. Met dit verhalend ontwerp doen we een beroep op het inlevingsvermogen van leerlingen, hun waarden en normen, hun vermogen om de realiteit te zien vanuit diverse invalshoeken. Niets is volledig zwart of wit, niets is volledig juist of fout...het is een “Gekleurd Verleden”.

1.3. De verhaallijn van **Gekleurd Verleden** bestaat uit vier episodes:

- Episode 1: een nieuwe job !
- Episode 2: de werkvloer
- Episode 3: historisch onderzoek
- Episode 4: een kamer vol herinneringen

De verhaallijn, bijhorende sleutelvragen en de hieraan gekoppelde leeractiviteiten worden samengevat in één tabel per episode. De tabel kan je lezen van links naar rechts: elk bij elkaar horend stukje verhaallijn-sleutelvraag-leeractiviteit, staat op dezelfde hoogte geschreven. Daarnaast staat telkens het materiaal dat je in een klas nodig hebt voor die opdracht.

Het materiaal dat bij de opdrachten in episode 3 hoort, vind je op de opdrachtkaarten zelf. Deze opdrachtkaarten gidsen je door mogelijke leeractiviteiten, maar zijn uiteraard niet limitatief. De opdrachtkaarten zijn zo opgebouwd dat leerlingen de activiteiten zelfstandig kunnen uitvoeren, onder begeleiding van een leerkracht. De leerkracht moet op voorhand wel het benodigde materiaal ter beschikking stellen. De kaarten zijn opgebouwd volgens het principe van Meervoudige Intelligentie. Hoe je met de opdrachtkaarten concreet aan de slag kunt, lees je in het stukje “**Episode 3: 16 opdrachtkaarten**”

Episode 1: Een nieuwe job!

De verhaallijn	Sleutelvragen	Activiteiten	Materialen
<p>De klas krijgt een vacature: <i>“Dringend gezocht voor onmiddellijke indiensttreding: freelance Historische Medewerkers (m/v) met talent om het verleden te onderzoeken.”</i> <i>Taakomschrijving: Actief meehelpen om de tentoonstelling “Gekleurd Verleden” te vervolledigen. Kandidaten bezorgen een motivatiebrief aan hun juf/meester.</i></p> <p>De leerlingen stellen zich als klas kandidaat voor de job.</p> <p>De klas krijgt het verlossende bericht: we zijn aangenomen als Historische Medewerkers van de Kunsthall! Er is nog 1 kamer in het museum die helemaal leeg is. Van de Historische Medewerkers wordt verwacht dat zij die mee helpen inrichten.</p>	<p>Wie heeft deze kaart verstuurd? Wat staat op die kaart? Over welke tentoonstelling gaat het? Hoe kunnen we hierover meer te weten komen?</p> <p>Wat staat er in een goede sollicitatiebrief?</p>	<p>Kringgesprek: enthousiasmeren en de nieuwsgierigheid prikkelen van de leerlingen.</p> <p>Met behulp van de kaart : meer opzoeken over de Kunsthall en de tentoonstelling “Gekleurd Verleden”: telefoneren, e-mail, website onderzoeken,...</p> <p>Kringgesprek: alle onderdelen van een goede sollicitatiebrief als groep oplijsten. Instructie, gevolgd door groepswork om een gezamenlijke sollicitatiebrief op te stellen en te versturen.</p> <p>Ondertussen: Leerkracht boekt bezoek aan de tentoonstelling via boekjebezoek@gent.be.</p> <p>Kringmoment: het antwoord van de Kunsthall bespreken.</p>	<p>Vacature: downloaden www.gekleurdverleden.be</p> <p>Telefoon, computer, internetaansluiting bord of papier om alle gegevens te noteren.</p> <p>Papier en schrijfgierief. Eventueel digitale camera voor foto.</p> <p>Aanwervingsbrief: downloaden www.gekleurdverleden.be</p>

Episode 2: De werkvloer.

De verhaallijn	Sleutelvragen	Activiteiten	Materialen
<p>De leerlingen bezoeken de tentoonstelling “Gekleurd Verleden”. Gevoelens, gedachten, keuzes van mensen in oorlog staan centraal. Door getuigenissen kijken zij door de ogen van mensen in oorlogstijd.</p> <p>Het einde van de tentoonstelling betekent echter het begin van een nieuwe job. Aan het einde van de tentoonstelling krijgen de Historische Medewerkers hun eerste opdracht. Ze halen deze na het bezoek aan de tentoonstelling af aan de balie van de Kunsthal en gaan aan de slag in de gelagzaal (kapittelzaal). Ze krijgen transparanten, zwarte alcoholstiften en de opdrachtenkaart ‘face in the mirror’ om onze medewerkersgallerij aan te vullen. Alle freelance medewerkers krijgen een gezicht in de pandgangen van de Kunsthal.</p>	<p>Wat voelen jullie, na het bezoeken van “Gekleurd Verleden”?</p>	<p>Individuele rondgang in de tentoonstelling met audioguide. De leerlingen doen ervaringen op en vormen zich een beeld van mensen en hun leven tijdens de tweede wereldoorlog.</p> <p>Opdracht onder begeleiding van de juf :“Face in the mirror”. De leerlingen visualiseren hun eerste gevoelens en hangen hun werk uit in de “Medewerkersgallerij”.</p>	<p>Vervoer naar de tentoonstelling. Alle materiaal voor opdracht aanwezig in de tentoonstelling</p> <p>Spiegels, transparanten, zwarte stiften.</p> <p>Takenpakket per klas “Gekleurd Verleden”, verstrekt door de Kunsthal</p>

Episode 3: Historisch onderzoek

De verhaallijn	Sleutelvragen	Activiteiten	Materialen
<p>De leerlingen voeren een onderzoek in de klas uit als Historische Medewerkers en verdiepen zich verder in het leven van mensen in oorlog. Zij doorlopen hiervoor een aantal activiteiten naar keuze via opdrachtkaarten. Centraal staan de ervaringen van mensen in oorlog en de keuzes die deze mensen maakten. Bovendien wordt ook een verband gelegd met hun eigen leven hier en nu: welke keuzes maak ik nu?</p>	<p>Wie gaat aan de slag met welke opdracht? Hoe vertellen we aan elkaar wat we deden?</p>	<p>Kringgesprek : Afspraken maken, eventueel met behulp van een takenbord, zowel voor de opdrachten als voor het eindproduct. Opdrachten uitvoeren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Taal: Ken je dat woord? • Getal: Zeeslag. • Taal: dagboek. • Doen: Een “onderduik”doos. • Natuur: Een oorlogstamboom • Ik: Oorlogsfotografie. • Getal: Dossinkazerne • Kijk: WO 2 in kaart • Samen: Het kinderrechtenspel • Kijk: Rollen in oorlogstijd. • Getal: De tijdsband (1920-1950). • Taal: Een klankgedicht schrijven. • Muziek: Een geluidenslang • Natuur: Herdenken! • Ik: Het stellingenspel • Doen: Codes 	<p>Takenpakket, takenbord</p> <p>Alle materiaal voor de opdrachten: zie opdrachtkaarten: downloaden via www.gekleurdverleden.be</p>
<p>De Historische Medewerkers staan echter</p>	<p>Zijn er nog zaken die we niet</p>	<p>Kringgesprek. Afspraken maken rond het</p>	<p>Vragen en antwoorden via</p>

<p>niet alleen in hun job: bijkomende vragen mogen gesteld worden aan een expert</p> <p>Als eindproduct maken de Historische Medewerkers een visuele en/of auditieve weergave, die in de "Medewerkersgallerij" van de tentoonstelling "Gekleurd Verleden" zal tentoongesteld worden.</p>	<p>begrijpen over de situatie in de Tweede Wereldoorlog? Wat willen we nog aan de expert vragen?</p> <p>Hoe kunnen we ons werk op een mooie manier presenteren? Waar zijn we fier op? Wat willen wij vertellen aan de bezoekers? Hoe zorgen we ervoor dat het een product van "ons samen" wordt?</p>	<p>formuleren van de juiste vraag en terugkoppeling van het antwoord.</p> <p>Werken in groepen aan een eindproduct: aandacht geven aan een esthetische manier van presenteren</p> <p>Tips, suggesties voor mogelijk eindproduct:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een beeldend werk als gedenkteken • een zuil met meningen van kinderen • wensen in de vorm van gebedsvlaggetjes zoals de boeddhisten • een opgenomen gedicht met daarbij een serie geluiden • een videofilmje • een animatie • een dans of een lied opgenomen op video • ..... <p>Maak er vooral iets moois, ontroerends, beklijvends,...van !</p>	<p>anke.dhaene@gent.be</p> <p>Alle realisaties van de leerlingen</p>
--	--	--	---

Episode 4: De kamer vol herinneringen

De verhaallijn	Sleutelvragen	Activiteiten	Materialen
<p>De Historische Medewerkers bezorgen hun eindproduct aan de Kunsthal. De “Kamer vol herinneringen” groeit aan.</p> <p>De Historische Medewerkers krijgen een diploma als “Excellente Medewerker” en kunnen het eindresultaat bewonderen tot 25 april 2010. Hun taak zit erop.</p>	<p>Welke werken hebben anderen gemaakt? Wat leren we hieruit?</p>	<p>De leerkracht bezorgt, al dan niet samen met de klas, het eindproduct aan de Kunsthal.</p> <p>Bezoek aan de “De kamer vol herinneringen” om het werk van anderen te bewonderen.</p>	<p>Afspraak maken met anke.dhaene@gent.be voor het afleveren van het eindproduct.</p> <p>Diploma “Excellente Medewerker”</p>

← De (nu nog) lege kamer vol herinneringen...

1.4. Opbouw verhalend ontwerp

Concreet bestaat een ontwerp altijd uit volgende ingrediënten:

- **plot**: waar het allemaal om draait.
- De verhaallijn: de grote lijn in de belevenissen. Ze vormen een kader voor alle activiteiten in de klas.
- **De episodes**: verschillende onderdelen van de verhaallijn, als hoofdstukken in een boek. Deze gaan vloeiend in elkaar over tot de verhaallijn is afgewikkeld. Binnen elke episode worden leerlingen actief. De leerkracht zorgt voor de overgang naar een andere episode door sleutelvragen te stellen.
- **De sleutelvragen**: de “goede vragen” van de leerkracht. Ze zetten aan tot denken, tot het vinden van oplossingen en tot actie binnen het kader van de verhaallijn.
- **De leeractiviteiten**: actieve werkvormen in groepsverband als antwoord op de sleutelvragen. Deze vind je in Gekleurd Verleden in de vorm van opdrachtkaarten.
- **Een incident** (optioneel) :een onverwachte gebeurtenis of wending in het verhaal die de leerlingen uitdaagt om aan de slag te blijven. In “gekleurd verleden” komt dit niet aan bod.
- **De expert**: deze wordt ingeschakeld als de verhaallijn bijna afgewikkeld is, om de laatste vragen aan te stellen. Op dit moment weten leerlingen al heel wat over de plot en stellen zij vragen als “experts onder elkaar”. Dit geeft een andere dynamiek
- **Een wandfries**: alles wat leerlingen tijdens een verhalend ontwerp maken, wordt in de klas opgesteld of aan de wand opgehangen. Dit biedt een overzicht van de voortgang van de verhaallijn en helpt daarmee de draad weer oppakken na een onderbreking. Het maakt bovendien de kracht van groepswerk zichtbaar en zorgt voor mooie en waardevolle voorwerpen in de klas. De plaats van de wandfries kan in Gekleurd Verleden” ingenomen worden door het eindproduct voor de “Medewerkersgallerij”.

1.5. Goede sleutelvragen

Het stellen van goede sleutelvragen is cruciaal om een verhalend ontwerp te laten slagen. Tegelijk is het misschien ook wel het moeilijkste onderdeel ervan. In het onderwijs worden heel wat vragen gesteld om leerlingen naar een ‘goed’ antwoord te leiden (leergesprekken). Hierbij weet de leerkracht het antwoord op de vraag al op voorhand. Sleutelvragen doen dat niet: zij bieden leerlingen de ruimte om zelf met antwoorden te komen. Sleutelvragen zijn open, “echte” vragen, dienen niet ter controle en stemmen tot nadenken.

Een goede sleutelvraag heeft de volgende kenmerken:

- Er is meer dan één antwoord mogelijk.
- Ze vraagt naar iets wat er werkelijk toe doet.
- Ze zet aan tot analyseren en nadenken.
- Ze stimuleert de verbeelding.
- Ze geeft de gelegenheid om ervaringen op te doen, actieve leerprocessen te beleven.
- Ze biedt kansen om voorkennis op te rakelen.
- Ze wordt gesteld binnen een veilige context.
- Ze geeft leerlingen verantwoordelijkheid.
- Ze leidt tot nieuwe vragen, ook van de leerlingen.
- Ze daagt uit om zelf actie te ondernemen.

Met het stellen van de juiste sleutelvragen staat of valt een verhalend ontwerp. De juiste formulering is heel belangrijk! Sleutelvragen vormen de verbinding, de sleutel, om vanuit de verhaallijn op een natuurlijke manier de deur te openen naar de gepaste leeractiviteit. Andere vragen roepen andere ideeën op in de hoofden van je leerlingen. Wees je bewust van het belang van goede sleutelvragen. Leer ze woordelijk van buiten voor je de klas binnen gaat. Verkeerd gestelde vragen zullen voor de leerlingen onnatuurlijk aandoen...; en plots is de magie verdwenen.

Uiteraard kan niet alles in vraagvorm gevat worden. Goede sleutelvragen stellen, combineer je aan het begin van een episode meestal met (een klein beetje) informatie geven. De informatie wordt soms overgebracht naar de leerlingen door een voorwerp dat in de klas opduikt, een brief, een onverwachte gebeurtenis... maar soms ook gewoon door de leerkracht die als verteller iets van het verhaal prijsgeeft. Een tipje van de sluier, als het ware.

2. Meervoudige Intelligentie

2.1. Wat is Meervoudige Intelligentie of MI?

De opdrachtenkaarten in dit pakket zijn opgesteld volgens de theorie van Meervoudige Intelligentie van Howard Gardner. Volgens Gardner zijn er vele manieren om 'knap' te zijn, want mensen beschikken over acht intelligenties.

Ieder mens bezit alle acht de intelligenties, men heeft er enkele sterker ontwikkeld. Deze sterk ontwikkelde intelligenties bepalen de manier waarop men leert. Ze bepalen de voorkeur voor bepaalde activiteiten. De meervoudige intelligentietheorie stelt dat geen enkele onderwijsaanpak altijd voor alle leerlingen goed werkt. Alle leerlingen hebben een uniek patroon van sterke en zwakke intelligenties. Als wij leerlingen iets willen leren en als wij willen dat alle leerlingen begrijpen en onthouden, moeten we rekening houden met deze verschillen tussen leerlingen. Voortdurend afwisselen in het aanbod tussen de acht verschillende intelligenties is dus de boodschap. In het pakket Gekleurd Verleden komen opdrachtkaarten vanuit de acht intelligenties aan bod.

2.2. Acht intelligenties en drie fasen

Bij het werken met de verschillende intelligenties zijn er drie fasen te onderscheiden:

Matchen: Hierbij sluiten we aan bij de sterke intelligentie van een leerling. Wanneer informatie op een manier wordt aangeboden die de ontvanger aanspreekt, heeft dit direct een stukje betrokkenheid tot gevolg en wordt de informatie aanzienlijk sneller opgenomen.

Stretchen: Hierbij spreken we een van nature minder ontwikkelde intelligentie aan. Hoe meer intelligenties je ontwikkelt, hoe gemakkelijker het is om in verschillende situaties tot resultaat te komen. Vooral in vrije situaties ziet men leerlingen vaak dezelfde activiteit kiezen. Het is echter wenselijk dat ze zich ook op andere gebieden ontwikkelen.

Vieren: Na een activiteit, aan het einde van een dag of een project, is het goed samen te kijken wat er bereikt is. Ieder heeft op zijn of haar eigen manier iets geleerd. Door onderlinge uitwisseling in kringmomenten leren leerlingen veel van en over elkaar.

Bij het plannen van Meervoudige Intelligentie in een pakket zoals Gekleurd Verleden integreren we deze. De basisgedachte is eenvoudig: **Er kan bij elk onderwerp op verschillende manieren ‘geleerd’ worden.**

2.3. Episode 3: 16 opdrachtkaarten

In de klas kan er met de opdrachtenkaarten in episode 3 van Gekleurd Verleden als volgt gewerkt worden:

❖ Inrichten van de activiteitentafel:

De activiteitenkaarten worden samen met de benodigde materialen op de activiteitentafel gelegd. Bij de uitwerking van het pakket is getracht zo volledig mogelijk te zijn. Voor sommige materialen zal de leerkracht echter zelf nog moeten zorgen. Bij de activiteitentafel wordt ook een registratieformulier opgehangen, waarop genoteerd wordt wie wat doet.

❖ Introductie van de activiteiten:

De opdrachten worden kort toegelicht, waardoor de leerlingen gestimuleerd worden en sneller en gemakkelijker een keuze kunnen maken. Uiteraard kan u ervoor kiezen om niet alle opdrachten in één keer, maar gefaseerd door de weken heen aan te bieden.

❖ De leerlingen kiezen een kaart en gaan alleen of samen aan het werk:

De leerlingen kunnen de opdrachten nog even nalezen en komen tot een keuze. Niet alle opdrachten hoeven door alle leerlingen gedaan te worden. Leerlingen kunnen in groepjes aan dezelfde opdracht werken. De leerkracht stimuleert, begeleidt, ondersteunt, observeert en “stretcht”. Als de leerlingen met een opdracht klaar zijn geven ze dit aan op het registratieformulier.

De opdrachten vragen een verschillende tijdsinvestering. Het ene groepje werkt sneller dan het andere. Het streven is om de kaarten verdeeld over de totale groep af te krijgen gedurende het project.

❖ **Het werkstuk wordt tentoongesteld of in eigen portfolio bewaard. De leerlingen kiezen een nieuwe kaart:**

Na iedere projecttijd wordt het proces geëvalueerd en wordt er gesproken over wat ieder gedaan en gemaakt heeft. De resultaten worden aan elkaar getoond en er wordt gesproken over wat er door de desbetreffende leerling geleerd is (vieren). Deze werkwijze geeft leerlingen een competent gevoel. Ieders inbreng wordt gewaardeerd en het zien van andermans werk stimuleert de leerling om de volgende keer misschien eens een andere opdracht te kiezen.

❖ **Evaluatie**

Zijn er andere manieren om te ontdekken wat de kinderen bijleerden dan een klassieke toets? Zoek er samen met de leerlingen naar.

De opdrachtkaarten kan je downloaden via www.gekleurdverleden.be

3. Bijlagen

Bijlagen: vacature en aanwervingbrief

KUNSTHAL
S I N T - P I E T E R S A B D I J

GEZOCHT! HISTORISCHE MEDEWERKERS (M/V)

Functieomschrijving

De Kunsthal Sint-Pietersabdij is op zoek naar een team van freelance historisch medewerkers voor de invulling van de laatste tentoonstellingsruimte 'kamer vol herinneringen' in het kader van de tentoonstelling 'Gekleurd Verleden. Familie in Oorlog.' We zijn op zoek naar een team met volgende vaardigheden:

Functieprofiel/vaardigheden

- creatief en handig zijn
- een vlotte pen hebben
- goed kunnen rekenen
- muzikaal
- enthousiast, gemotiveerd en gedreven
- geïnteresseerd in geschiedenis
- een eigen mening kunnen formuleren
- empathie (je kunnen inleven in de leefwereld van andere mensen)
- vaardig in het presenteren van je werk
- goesting om erin te vliegen

Met al jullie talenten **samen** voldoen jullie zeker aan het gevraagde profiel.

Aanbod

Jullie krijgen de kans om 'de kamer vol herinneringen' te vullen met jullie bevindingen over de Tweede Wereldoorlog. Je maakt even deel uit van een enthousiaste ploeg in een sfeervolle omgeving.

Solliciteren

U solliciteert enkel door de sollicitatiebrief van je klas te bezorgen aan je leerkracht. Hopelijk volgt de aanwervingbrief!

KUNSTHAL
S I N T - P I E T E R S A B D I J

Betreft: openstaande vacature historisch medewerker Kunsthal Sint-Pietersabdij

Geachte,

Bedankt voor het toesturen van jullie sollicitatie voor de vacante betrekking van historisch medewerker. De Kunsthal Sint-Pietersabdij heeft uw sollicitatie goed ontvangen.

Wij zijn blij u te mogen meedelen dat jullie sollicitatie werd weerhouden. Jullie klas mag meehelpen aan het historisch onderzoek over de Tweede Wereldoorlog en ook een deel van onze laatste tentoonstellingsruimte helpen invullen.

Om uw onderzoeksterrein te verkennen is het wenselijk dat u alvast een bezoek brengt aan de tentoonstelling "Gekleurd Verleden. Familie in oorlog". Tijdens dat bezoek wordt u ondergedompeld in de leefwereld van getuigen uit de Tweede Wereldoorlog. Mensen vertellen hoe ze de oorlog beleefden in het najaar van 1944 en wat ze hebben meegemaakt. Het zijn gekleurde verhalen vol tegenstellingen die het grote verhaal van de oorlog een menselijk gelaat geven.

We verwachten dat jullie na het bezoek meteen aan de slag gaan. We willen namelijk ook onze medewerkergalerij een menselijk gelaat geven. U krijgt bij het bezoek meer details over de eerste opdracht.

Na dit bezoek kunnen jullie in de klas aan de slag met allerhande opdrachten, om zo méér te weten te komen over deze traumatische gebeurtenis voor velen. Verschillende aspecten uit de Tweede Wereldoorlog komen aan bod, en de opdrachten zijn zéér divers (taal, muziek, getallen, creativiteit,...), zodat iedereen de kans krijgt de eigen talenten te gebruiken bij het historische onderzoek. De resultaten van deze zoektocht mogen jullie op creatieve wijze visualiseren en tentoonstellen in onze 'kamer vol herinneringen'. Van zodra jullie eindproduct klaar is kunnen jullie contact opnemen met de educatieve medewerker door te bellen 09/243 97 43 of te mailen naar anke.dhaene@gent.be. We maken dan een afspraak met de klas om jullie werk op te hangen in de Kunsthal Sint-Pietersabdij.

We hopen van harte dat jullie deze uitdaging tot een goed einde brengen. De geslaagde medewerkers overhandigen we, na het ophangen van het resultaat, het diploma van "Excellent Medewerker".

We kijken al uit naar onze samenwerking!

Vriendelijke groeten,

Namens het team van Kunsthal Sint-Pietersabdij

4. De Tentoonstelling

Van 26 november 2010 tot 25 april 2011 loopt in Kunsthal Sint-Pietersabdij de tentoonstelling *Gekleurd verleden. Familie in oorlog*. Het is een tentoonstelling van Kunsthal Sint-Pietersabdij, het Instituut voor Publieksgeschiedenis en het SOMA – Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij. Ze zoomt in op de meest traumatische gebeurtenis van de twintigste eeuw: de Tweede Wereldoorlog. Mensen die de oorlog beleefden vertellen in het najaar van 1944 wat ze hebben meegemaakt. Het zijn gekleurde vertellingen vol tegenstellingen, die het grote verhaal van de oorlog een menselijk gelaat geven.

Opzet

Gekleurd verleden. Familie in oorlog is geen vrijblijvende tentoonstelling. Het is een tentoonstelling die het stilzwijgen over de Tweede Wereldoorlog wil doorbreken en wil aanzetten tot nadenken over de wijze waarop Vlaanderen omgaat met haar recente verleden.

In het eerste deel loopt de bezoeker doorheen tien eilanden waarin hij wordt ondergedompeld in de leefwereld van getuigen die hem via de audiofoon toespreken. Het zijn verhalen van mensen van bij ons, die in erg verschillende werelden lijken te leven, waartussen geen communicatie mogelijk is.

Het is de bewuste keuze van de tentoonstellingsmakers geweest om de bezoeker daarbij geen onderscheid tussen goed en fout voor te houden. Dat betekent geenszins dat de tentoonstelling het verleden ook wil banaliseren of gelijkschakelen. Het beter kennen en kritisch beoordelen van het verleden scherpt onze democratische cultuur aan.

Daarom schetsen historici in het tweede deel van de tentoonstelling de context waarin deze familieverhalen zijn ontstaan. De tentoonstellingsmakers vertellen er ook waarom en hoe *Gekleurd verleden. Familie in oorlog* is ontstaan en gegroeid.

Een geschiedenis is nooit helemaal gekend. De bezoeker krijgt daarom het laatste woord. Op het einde van tentoonstelling kan die zijn reacties en commentaren kwijt in de telebox.

Hoe reageren gewone mensen in een ongewone tijd?

Na de Duitse inval in België gaat de bevolking al gauw terug over tot de orde van de dag. De meeste Belgen proberen de bezettingstijd zo goed mogelijk te overleven. Ze passen zich aan de nieuwe omstandigheden aan en ondergaan de regels en wetten van de nieuwe

machthebbers. Het bezette land wordt economisch ingeschakeld in de Duitse oorlogsvoering. De Belgische maatschappelijke elite voert een politiek van het minste kwaad, wat de gedwongen inzet van Belgische arbeidskrachten in de Duitse industrie niet kan beletten. Naarmate de bezetting vordert keren meer en meer Belgen zich tegen de nieuwe machthebbers en hun maatregelen. Een minderheid echter blijft de Nationaalsocialistische bezetter steunen. De grens tussen meewerken met de bezetter om erger te voorkomen en collaboratie - de bewuste keuze om de belangen van de vijand te dienen - , is niet altijd duidelijk te trekken. Wat in het begin van de oorlog, wanneer velen de Duitse eindoverwinning verwachten, als 'normale' aanpassing wordt beschouwd, kan in de zomer van 1944 als collaboratie worden gebrandmerkt. Het zijn de maatschappelijke omstandigheden en de evoluerende publieke opinie die mee de grenzen bepalen.

Collaboratie of verzet

Slechts een minderheid neemt tijdens de Tweede Wereldoorlog bewust stelling in en steunt de bezetter of gaat er actief tegen in verzet.

Maar ook binnen verzet en collaboratie bestaan er vele schakeringen. Alleen al de meest letterlijke collaboratie, de militaire, valt uiteen in een hele reeks organisaties en momenten. De tentoonstellers willen geen inventaris maken van alle mogelijke aspecten en cijfergegevens, maar willen het menselijke verhaal bieden achter die cijfers en structuren. In oorlogstijd moeten er keuzes worden gemaakt. De tentoonstelling stelt zich tot doel nuanceverschillen aan te brengen. Hoe reageren gewone mensen in een ongewone tijd? Gehoorzamen ze aan de bezettende macht en proberen ze in hun leven de draad gewoon terug op te pakken door zich te schikken naar de veranderde levensomstandigheden? Of gaan ze tegen de stroom in door zich actief of passief in te zetten? Het wel of niet

overgaan tot actie in deze tijden van crisis, gebeurt even vaak intuïtief als rationeel. De gevolgen van de daden worden niet altijd of verkeerd ingeschat.

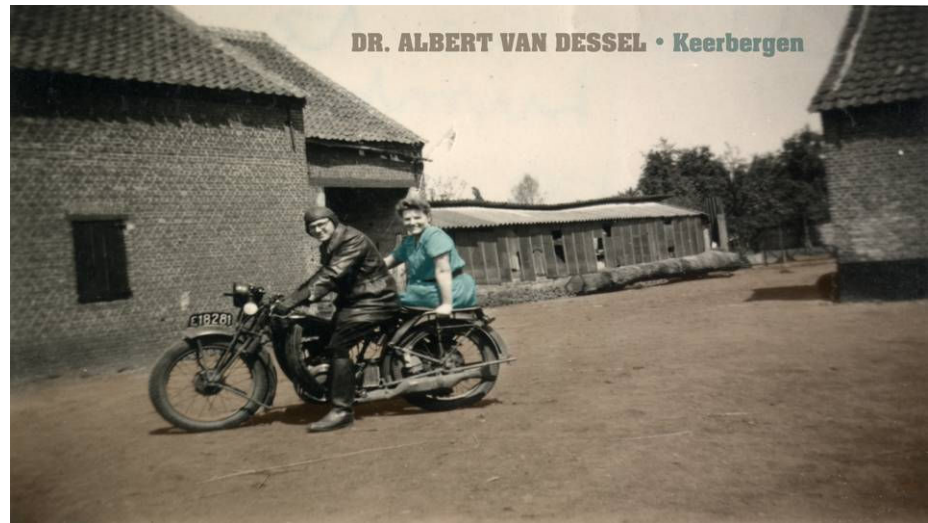
De tentoonstelling

Om een genuanceerd en wetenschappelijk onderbouwd beeld te garanderen, is het team van Kunsthal Sint-Pietersabdij op zoek gegaan naar de medewerking van experts, die tegelijk met beide benen in de bruisende historische cultuur van vandaag staan. Bruno De Wever van het Instituut voor Publieksgeschiedenis en Rudi Van Doorslaer van het SOMA - Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en

Hedendaagse Maatschappij - bleken meteen bereid hun schouders onder dit project te zetten. De tentoonstelling laat getuigen hun eigen 'gekleurde verhalen' vertellen. Op die manier ontstaat een reconstructie van de maatschappij zoals mensen die hebben ervaren in de periode tussen 1940 en 1945. Van de bezoeker wordt verwacht dat hij zich tussen deze verschillende visies op het verleden een kritische weg baant. De nadruk in de tentoonstelling ligt op het omgaan met diverse zienswijzen op het verleden. We fixeren ons niet op één gebeurtenis om andere te rechtvaardigen of te verbergen. We plaatsen het gegeven in een historische context. Op die manier ontwikkelen we voor elke bezoeker de mogelijkheid tot inleving. Door een bezoek aan de tentoonstelling moet het publiek zich bewust worden van de mechanismen en structuren die een van de meeste traumatische gebeurtenissen van de twintigste eeuw hebben mogelijk gemaakt.

De getuigen

Via de audiofoon hoort de bezoeker het verhaal van Liliane Steenhaute, die elf was toen de oorlog uitbrak. Het hotel van haar ouders werd vanaf het begin geconfisqueerd om er legerstroepen in onder te brengen. Dokter Albert Van Dessel kon als arts de oorlog vanuit verschillende invalshoeken meemaken. Rika Demoen vertelt over haar jaren bij de Dietse Meisjesscharen, een jeugdbeweging van het VNV. Lily van Oost getuigt over haar verzetsperiode bij het Leger van België (Geheim Leger) en over de periode dat zij gevangenzat in het Duitse KZ Ravensbrück. Mona Verhage vertelt over haar Joodse familie die zij er in de oorlogsjaren bij kreeg. Vic Opdebeeck maakt de bezoeker deelgenoot van het verhaal van Robert Mussche, die zich vanaf 1942 engageerde in de clandestiene pers van het Onafhankelijkheidsfront. Oswald Van Ooteghem trok als Vlaams-nationalist naar het oostfront en doet zijn verhaal. Hubert Van de Castele deelt zijn ervaringen als boerenzoon en werkweigeraar. Max Bloch getuigt over het lot van Sophie Loeb, de Joodse uitbaatster van de beroemde Gentse patisserie Bloch. En ten slotte komt ook de kleine Roger Rombaut, van wie de vader verplicht tewerkgesteld werd in Duitsland, aan het woord.

De historici

De tien getuigenissen in *Gekleurd verleden. Familie in oorlog* worden gewoon zonder enig onderscheid gebracht. Toch is het laatste wat de tentoonstelling wil doen, het banaliseren van het verleden. Niet alle daden die in het verleden zijn gesteld kunnen zonder meer moreel gelijk worden geschakeld, alsof alle menselijk handelen bepaald werd door een onontkoombaar lot. Ongetwijfeld is het zo dat de weg die mensen volgen tijdens hun leven ingebed zit in hun afkomst, dat hun parcours beïnvloed wordt door de sociale en culturele context van hun familie en directe omgeving. Veel van degenen die zich engageerden tijdens de bezetting deden dat als het ware op automatische piloot, in het verlengde van het pad waarop zij zich bevonden. Toch bleef er soms op cruciale momenten de mogelijkheid om keuzes te maken. Wie zich engageerde, ontsnapt niet aan de morele verantwoordelijkheid die een dergelijke keuze meebrengt. Inzicht in verantwoordelijkheid voor foute keuzes kan evenwel slechts ontstaan als er ook inzicht groeit in de contexten waarin die keuzes werden gemaakt. Die contexten ontgingen de tijdgenoten soms, maar mogen niet worden genegeerd in een hedendaagse beoordeling van de geschiedenis.

Daarom schetsen historische experts in *Gekleurd verleden. Familie in oorlog* ook de context waarin de verhalen tot stand kwamen. **Bruno De Wever** heeft het over de complexe geschiedenis van de collaboratie, **Rudi Van Doorslaer** werpt een licht op de belangrijkste linkse verzetsorganisatie en het patriottisch verzet en **Lieven Saerens** schetst het lot van de Joden in België tijdens de bezetting, van wie velen vreemdelingen waren. **Karel Velle** neemt de geneeskunde uit die periode onder de loep en **Hannelore Vandenbroek** gaat dieper in op de tewerkstelling in Duitsland gedurende de bezetting. **Marc Verschooris** heeft het over het Joodse drama, deze keer dat van gesettelde Joden die zich Belg onder de Belgen waanden en **Nico Wouters** focust op de opkomst en de evolutie van het VNV, de belangrijkste collaboratiebeweging in Vlaanderen. En dan zijn er **Frank Seberegts** en **Antoon Vrints** die het respectievelijk hebben over het dagelijkse leven in de Tweede Wereldoorlog en de ravitaillering in de oorlogsjaren.

4. Nog meer weten?

Meer informatie over verhalend ontwerpen:

Vos, E. & Dekkers, P. (1994). Verhalend ontwerpen. Een draaiboek. Groningen: Wolters-Noordhoff.

www.verhalendontwerpen.nl

www.storyline-scotland.com

www.storyline.org

www.praxisbulletin.nl (themanummer Praxis Bulletin over verhalend ontwerpen – januari 2003 – pdf-versie van artikels te downloaden via www.verhalendontwerpen.nl)

Meer info over Meervoudige Intelligentie:

Gardner, Howard (1983) *Frames of Mind: The theory of multiple intelligences*, New York: Basic Books.

Gardner, Howard (2002) Soorten intelligentie, meervoudige intelligenties voor de 21ste eeuw, Amsterdam, Uitgeverij Nieuwezijds.

Kagan, Miguel & Kagan, Spencer (2000) 'Meervoudige Intelligentie, het complete MI boek', drie delen, Middelburg, Educatieve Uitgaven

Robinson, Ken (2009) Het Element: Als passie en talent samenkomen. Spectrum.

Dewulf, Luk (2009) Ik kies voor mijn talent. Tools voor zelfmanagement. Tielt, Lannoo.

www.migent.be

Meer info over Wereldoorlog:

De Wever, Bruno (1994) Greep naar de macht. Vlaams-nationalisme en Nieuwe Orde. Het VNV 1933-1945. Tielt, Uitgeverij Lannoo

Auteur Van Doorslaer, Rudi (red.) (2007), Gewillig België. Overheid en Jodenvervolgning tijdens de Tweede Wereldoorlog, Uitgeverij Meulenhoff/Manteau

Wouters, Nico (2004) Oorlogsburgemeesters 40/44. Lokaal bestuur en collaboratie in België, Tielt, Uitgeverij Lannoo

Van der Heijden, Chris (2009) Grijs verleden. Nederland en de Tweede Wereldoorlog, Olympus

Saerens, Lieven (2007) De Jodenjagers van de Vlaamse SS. Gewone Vlamingen? Tielt, Uitgeverij Lannoo.

Ontwerp: Pedagogische Begeleidingsdienst Gent en Kunsthal Sint-Pietersabdij Gent - www.gekleurdverleden.be - 09/2439743